

Dilven blikt vooruit

Tekst en foto: Wilma Wolters

BoerenBond Deurne organiseerde in juni een interessante geitenstudiedag in Oirschot. Een van de sprekers, Bart Dilven, agrarisch adviseur bij ABAB accountants, liet aan de hand van een analyse van cijfers van klanten een aantal tips doorschemeren in zijn betoog. Geitenhouderij pikte ze voor u op.

Tip 1 Melkproductie

In 2008 produceerde een Nederlandse geit gemiddeld 983 kg melk. De 25 procent minste bedrijven produceren echter slechts 770 kg, de 25 procent beste wel 1.100 kg. Dilven verwacht dat 1.000 kg melk voor de meeste bedrijven voldoende zal zijn om aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. "Dat betekent dat er bij de 25 procent laagst producerende bedrijven nog een grote uitdaging ligt", zegt de ABAB-man. Verder stelt Dilven dat 10 procent van de geiten op elk bedrijf niets bijdraagt aan het inkomen en het welzijn van de geitenhouder. Elke geitenhouder zou daarom een overzicht moeten maken van welke kosten wegvallen als hij een geit afvoert. In het geval van het bedrijf in tabel 1 is een jaarproductie van 608 liter de grens waarop een geit weg kan. "Dan wegen de kosten die je voor die geit maakt, niet meer op tegen de opbrengsten die dat dier je brengt."

Tip 2 Voeren

De directe kosten bestaan voor 85 procent uit

voerkosten, schat Dilven. "Het is goed je eens te bedenken dat opfok- en onderhoudsvoer geen melk opleveren en dus geen inkomsten. Het gemiddelde krachtvoerbruik, inclusief de lammerenbrok, ligt op 58 kg per 100 kg melk. Voeren op basis van behoefte moet volgens mij op veel bedrijven nog voor winst kunnen zorgen", meent hij. Dit advies geeft Dilven mede op basis van zijn berekening dat de 25 procent best lopende bedrijven een lager krachtvoerbruik hebben. "Het kan dus maar zo zijn dat zij meer op maat voeren dan gemiddeld gebeurt", uit hij zijn gedachten. Dilven voegt hier nog aan toe dat er meer te verdienen lijkt met voeren op maat dan met aanpassing van de verhouding ruwvoer-krachtvoer in het rantsoen richting meer ruwvoer. "Krachtvoer naar behoefte geven, daar is meer winst uit te halen."

Tip 3 Ziekte

Een geitenhouder doet zichzelf tekort als hij werkt met een zieke onder de geiten, bijvoorbeeld CAE, vindt Dilven. In het voorbeeld in tabel 2 levert een zieke geitenstapel van achthonderd dieren door minder melk

en een hoger vervangingspercentage uiteindelijk 44.000 euro minder op dan een vergelijkbare, gezonde geitenstapel. Het verschil in saldo per geit, 103 euro, is in dit voorbeeld de ruimte die je hebt om te switchen van geitenstapel. Een saldoverbetering van 44.000 euro per jaar is veel, maar toch zijn maar weinig geitenhouders in een dergelijk geval geneigd een nieuwe veestapel aan te schaffen. "Waarschijnlijk vinden ze achthonderd keer 500 euro per geit veel geld, en natuurlijk kan een nieuwe geitenstapel ook ziek zijn of worden."

Tip 4 Vervanging

Het vervangingspercentage varieert van 20 tot 40 procent. Dilven vindt dat geitenhouders relatief veel lammeren opfokken. "Bij een vervangingspercentage van 35 zouden dieren slechts drie jaar meegaan. Dat percentage kan volgens mij wel naar 20." Het voordeel daarvan is dat een dure opfok dan voor minder dieren hoeft te gebeuren. Bovendien merkt Dilven dat de opfokruimte vaak een beperkende factor is, dus het halveren van het aantal op te fokken lammeren zorgt voor meer ruimte en, in

zijn ogen, gezondere dieren. De lagere opfokkosten zetten bovendien door in een hoger saldo (tabel 3). "Een opbouw van de geitenstapel van 20 - 20 - 60 over eerstejaars, tweedejaars en oudere geiten is volgens mij het ideaalbeeld voor een melkgeitenbedrijf", vertelt Dilven. "Dan is je totale melkproductie waarschijnlijk het hoogst." Dilven adviseert nog om eens goed te kijken naar de redenen van vervanging. "Er zijn veel redenen te verzinnen, maar ruimen vanwege een te hoge leeftijd gebeurt in de melkgeitenhouderij slechts zelden. De meeste

Lager vervangingspercentage

Bedragen zijn in euro per geit. Het verschil in melkproductie wordt veroorzaakt doordat oude en jonge geiten minder melk geven, en is een aanname. De melkprijs van € 40/100 kg is ook een aanname.

	35% vervanging		25% vervanging	
	kg	euro	kg	euro
Opbrengsten melk	945	378	975	390
Omzet en aanwas		22		22
Overige opbrengsten		8		8
Totale opbrengsten		408		420
Voerkosten		175		175
Minder opfokkosten (10% à € 150)		-15		
Veekosten		40		40
Kosten grasland en voedergewassen		24		24
Totale kosten		239		224
Saldo		169		196
Vershil in saldo per geit				27
Vershil voor bedrijf met 800 geiten				21.600

Vershil saldo gezonde - zieke geit

Bedragen zijn in euro per geit. De 200 kg lagere melkproductie voor de zieke geit is een aanname, de melkprijs van € 40/100 kg is ook een aanname.

	gezond		niet gezond	
	kg	euro	kg	euro
Opbrengsten melk	950	380	750	300
Omzet en aanwas		22		22
Overige opbrengsten		8		8
Totale opbrengsten		410		330
Voerkosten		175		175
Extra opfokkosten (15% à € 150)				23
Veekosten		40		40
Kosten grasland en voedergewassen		24		24
Totale kosten		239		262
Saldo		171		69
Vershil in saldo per geit				103
extra financiering vervanging geitenstapel				500
Rentelast (5% van 50% investering)				18
Aflossing (10% van (€ 500 - € 200))				30
Verbetering rentabiliteit				55
Vershil voor bedrijf met 800 geiten				44.000

geiten hebben het bedrijf al eerder verlaten.” Vervolgens is het interessant te beseffen dat je van een geit die jonger is dan twee jaar geen opbrengsten hebt, maar dat je het wel moet verzorgen. “Pas in het tweede jaar gaat het dier melk produceren, waar je aan verdient. Voordat het dier zijn eigen opfokkosten heeft terugverdiend, is een dier gemiddeld twee jaar”, weet Dilven. “Vroeg vervangen van dieren leidt dus niet tot een hoog saldo”, is zijn conclusie.

Tip 5 Melkmeting

Meten is weten. Dat vindt ook de ABAB-adviseur. Maar zou je dan al je geiten elke 6 weken aan de melkcontrole mee moeten laten doen? Niet nodig, zegt Dilven. “Met vijf melkmetingen van elke eerstejaarsgeit heb je een redelijke indruk van de fokwaarde van dat dier voor eigenlijk haar hele leven.” Dat valt qua werk dan al weer mee. Ook zou je per groep kunnen meten, maar dat kan onpraktisch zijn. “Je moet dan wel een goede groepsindeling hebben en dat betekent meestal dat je veel groepen krijgt. En dat staat op gespannen voet met snel melken.”

Toekomst kijken

Dilven probeerde in Oirschot in de toekomst te kijken. Hij heeft een prognose opgesteld over de ontwikkeling van de kritieke opbrengstprijs tot 2014 (zie tabel 4). Dilven verwacht dat de kritieke opbrengstprijs voor een gemiddeld ABAB-melkgeitenbedrijf in de komende 5,5 jaar uitkomt op 40 euro, de vervangingsinvesteringen zijn daarin niet meegerekend. In 2008 ligt de kritieke opbrengstprijs met 43,13 euro vrij hoog, maar dat komt met name door de directe kosten (voer). Vanaf 2009 verwacht de advi-

seur dat de krachtvoerprijs dalende is; daarom zullen de directe kosten in 2009-2014 aanzienlijk lager liggen dan in 2008. Dilven vindt een marge van 5 euro wenselijk, dus bij een kritieke opbrengstprijs van 40 euro, zou de melkprijs dan 45 euro moeten zijn. “Dan zou je nog ongeveer 3 euro overhouden na realisering van de vervangingsinvesteringen.” Overigens zegt het handboek Kwantitatieve Informatie (KWIN) dat de werkelijke opbrengstprijs in de komende jaren 40 euro zal zijn, dus in de berekening van Dilven zou je dan geen marge overhouden. Dilven verwacht echter dat de melkprijs hoger zal liggen, vanwege een goede afzet en een goed product.

Uitdaging

Met voorgaande tips en voorspellingen kan iedere geitenhouder zijn bedrijf eens kritisch onder de loep nemen. Voor een aantal van hen is dat voor het voortbestaan van het bedrijf ook nodig, denkt Dilven. “Het verschil in marge tussen een gemiddeld bedrijf en de 25 procent beste bedrijven die bij ABAB bekend zijn, is ruim 4,50 euro per 100 kg melk. Bij 800.000 kg melk is dat 36.000 euro, meer dan een gezinsinkomen! Ik zou dus zeggen dat er nogal wat te halen valt”, besluit Dilven zijn verhaal. De bezoekers van de studiedag van BoerenBond Deurne keerden met veel opdrachten huiswaarts. ✓

Productiegrens voor selectie

Bedragen zijn in euro per geit. De kritieke melkproductie is berekend bij een melkprijs van € 42/100 kg, dat is een aanname.

	per jaar	per dag
Kosten aankoop voer	151	0,41
Kosten eigen voedergewassen	23	0,06
Berekende grondkosten eigen grond	20	0,05
Veekosten	34	0,09
Mestkosten	12	0,03
Energiekosten	18	0,03
Totale kosten	257	0,71
Kritieke melkproductie (in kg melk)	608	1,7

Ontwikkeling kritieke opbrengstprijs

Bedragen gelden voor een gemiddeld ABAB-bedrijf en zijn in euro exclusief btw. De cijfers van 2008 zijn voorlopig en die voor 2009-2014 een prognose.

	2006	2007	2008	2009-2014
Directe kosten	19,72	23,45	26,35	22,5
Omzet en aanwas, overige opbrengsten	-2,61	-3,26	-3,01	-2,75
Indirecte kosten, excl. rente en afschrijving	9,5	9,39	9,07	9,25
Financieringskosten	3,72	3,49	3,62	3,5
Bodemprijs	30,33	33,07	36,03	32,5
Verplichte aflossingen	4,12	3,82	3,7	3,75
Benodigd voor privé	3,52	3,43	3,4	3,75
Kritieke opbrengstprijs	37,97	40,32	43,13	40
Werkelijke opbrengstprijs	40,6	42,46	46,85	?
Marge (wenselijk)	2,63	2,14	3,72	5